

*Susret sa
Fridom Kalo*

Fridina čarobna kuća

L A B A N K A R I K H I L

Fridina čarobna kuća

Susret sa Fridom Kal

LABAN KARIK HIL

Prevela Maja Nikolić

*Za Suzanu Fau, moju veliku sestru,
koja je uvek znala šta je najbolje za mene,
bila ja saglasna ili ne*

Predgovor

U priči *Fridina čarobna kuća*, kao i u svim ostalim, mnogo je nestvarnog. Paradoksalno, upravo nam je nestvarno potrebno da bismo mogli da otkrijemo istinu. Ne zanima nas istina o tome da li smo krišom smazali poslednji kolačić, već istina o onome što je zaista važno. Priče nam omogućavaju da otkrijemo suštinu o sebi i ljudskoj sudbini, potrebne su nam jer nisu ograničene pojedinostima iz stvarnog života.

Život često nije ispunjen smislom. Mnogo je proizvoljnog i nepovezanog u njemu, jednom rečju – slučajnog. Priče povezuju i menjaju činjenice, približavajući nas istini koju retko otkrivamo u stvarnom životu.

Da bi nam otkrio tajnu stvaralačke motivacije ove slikarke, pisac ukršta podatke iz života Fride Kalo i izmišljene događaje. Kad je postala komunistička, izmenila je datum svog rođenja da bi iskazala solidarnost sa učesnicima Meksičke revolucije – tvrdila je da je rođena 1910, kad je počela revolucija, a ne 1907. godine. Frida je volela da izmišlja.

Njene slike dočaravaju svet koji se pruža preko horizonta vidljivog. Jednom je izjavila: *Slikam sopstvenu stvarnost, nešto me nagoni na to. Bez*

FRIDINA ČAROBNA KUĆA

suviše razmišljanja, slikam sve što se pojavljuje u mojoj svesti. Zbog toga, na njenim slikama nailazimo na prizore koji nikad ne bi mogli da postoje u stvarnom svetu.

Slikom *Autoportret s majmunom i kolibrijem* pokušala je da dočara kontrast između patnje i lepote, koje su bile prisutne u svakom trenutku njenog života. Na slici je dostojanstvena i spokojna, dok su majmun i mačka kraj nje istovremeno mirni i zastrašujući. Ovim se ne iscrpljuju moguća značenja slike jer je Frida verovala da često ni u životu nije sve jasno. Slika je neobična i nadrealna – niko ne nosi ogrlicu od trnja, za koju je, poput priveska, zakačen mrtav kolibri. Oko glave su cvetovi i krila leptira. Tropsko lišće u pozadini izgleda kao da je ispresovano, te poništava utisak dubine i remeti perspektivu. Svet je na ovom platnu potpuno nestvaran, a izvan slike ne postoji.

Ovakvo slikarstvo pripada pravcu koji se naziva nadrealizam. Prefiks *nad* u stvari znači *izvan*, te *nadrealizam* označava ono što je *izvan realnog*. Frida Kalo je slikala u ovom maniru kako bi dočarala svoj doživljaj sveta, neretko različit od stvarnih događaja u njenom životu.

Ova priča predstavlja spoj stvarnog i izmišljenog – ne samo u pogledu Fridinog života, već i kad govori o sudbini dečaka Viktora i devojčice Marije Ortis. Počinje 1940. godine, onog dana kad se Frida razvela od poznatog umetnika Dijega Rivere, te uvodi čitaoca u svet stvarnih događaja, istupajući, međutim, iz okvira svakodnevnog života. Dečak i devojčica pod neobičnim okolnostima susreću Fridu Kalo. Kao i na Fridinim slikama, nestvarno u ovoj priči postoji da bi nam približilo istinu.

PRVO POGLAVLJE

Putovanje

„Ne, oče”, odgovorila je Marija Ortis i oborila pogled, osećajući nelagodu što se protivi svešteniku. Nemirno se igrala prelepim tirkiznim brošem na svojoj bluzi. Srebro je odbilo zrak jutarnje svetlosti i on je zasijao u njenim očima.

„Ostanite. Ima dobrih porodica koje će se starati o tebi i tvom bratu”, nagovarao ju je otac Mikelandelo. Njegovo blede lice i vilica prekrivena retkom bradom su se zgrčili. Spustio je ruku na Viktorovo rame i zagledao se u tragove kola na putu kraj kojih su, sa obe strane, bile načičkane kuće od ćerpiča. Iza njih su se prostirala polja kukuruza i pšenice, ispresecana vijugavim potokom koji je proticao kroz grad.

Marija je pogledala oca Mikelandela, ponovo spustila pogled iz osećanja krivice i odlučno odmahнула glavom. Pramen kose joj je pao preko lica i sakrio ga od sveštenikovih očiju. Ponovo je dodirnula broš, kao amajliju koja će joj uliti hrabrost. Nije želela da se protivi željama sveštenika. Međutim, sad je bila glava porodice i sama je donosila odluke.

„Oče, stasala sam za udaju i za rađanje. U stanju sam da vodim računa o bratu.”

„Hoću da idem s Marijom”, rekao je Viktor i stisnuo jače sestrinu ruku.

Stajali su u tišini pod užarenim meksičkim suncem. Vreo vazduh omogućio je nestvaran prizor – blistava jezerca treperila su u daljini iznad puta. Kraj Marijinih nogu ležao je mali, kartonski kofer oguljenih ivica i uvezan kanapom. U njemu se nalazilo sve što su Marija i Viktor posedovali – nekoliko komada odeće, fotografija njihove majke i hrana za put.

„Viktor je još dečak”, bio je uporan otac Mikenlandelo. „Neka ostane sa mnom. Staraću se o njemu dok ne pronađeš majku.”

„Ne odlučujete vi”, odgovorila je Marija nepokolebljivo. Sad joj je bilo četrnaest i već dugo je brinula o bratu koji je bio šest godina mlađi. Prkosno je pogledala sveštenika i primetila kako njegova kratko podšišana kosa postaje slepljena od krupnih kapi znoja. *Onaj ko po ovakvoj vrućini nosi tešku crnu vunenu odoru ne ume da brine o deci*, pomislila je. Za razliku od njega, ona se osećala udobno u seljačkoj tehuanskoj košulji i suknji, na koju joj je baka prišla plave vrpce. Toga jutra ispravila je pamučni okovratnik peglom koju je ugrijala na šporetu.

Viktor ju je povukao za ruku: „Kad stiže autobus?”

Uzdahnula je. Viktor se ponašao kao da je bio mnogo mlađi nego što je zaista bio.

„Uskoro, maleni.” Zagledala se u daljinu u nadi da će ugledati autobus. „Kupiću ti jednu igračku kad stignemo u Meksiko Siti.”

„Zaista? Obećavaš?”

Jedva da je dopirao do njenih ramena. Nosio je iznošene platnene pantalone, košulju, pleteni seljački sombrero i, poput svoje sestre, rukom izrađene sandale.

„Obećavam.” Marija ga je čvrsto stegnula za ruku da mu pokaže kako ga nikad neće ostaviti. „A sad, idi, igraj se.”

Stajala je ispod krošnje duda i nastavila da osmatra suvi, prašnjavi drum. Učinilo joj se da je vreme stalo. Ovo dosadno selo joj je dojadilo. Žudela je da vidi grad koji vrvi od života. Više ih ništa nije vezivalo za ovo mesto. Lišće je šuštalalo na povetarcu.

„Ne morate da čekate s nama”, kazala je svešteniku, želeći da mu ljubazno objasni da bi joj prijalo kad bi otišao.

„Ne mogu da vas ostavim same.”

Marija se namrštila. Otac Mikelandelo imao je dobre namere, ali nije razumeo. Poželela je da se odmakne i sačeka autobus pod senkom drveća, no time bi samo uvredila sveštenika koji je bio najuglednija osoba u selu. Ostala je, dakle, da čeka na jarkom suncu, pred malom crkvom Bogorodičinog uspenja, jedinom koju je ikad videla, u jedinom selu koje je poznavala. Selo Kastogon imalo je samo desetak kuća od sušene gline, a jedna od njih je bila gostionica. Crkva je bila najveća seoska građevina, a u vreme kišnih sezona služila je i kao škola. Na malenom groblju iza crkve ležala je sveže iskopana humka, i na njoj mali, jednostavni, beli krst. Mariju je pogled na krst rastužio. Zaklonila ga je telom od bratovljevog pogleda.

„Baka se ne bi složila s tvojom odlukom”, konačno je izgovorio otac Mikelandelo.

„Naša baka je mrtva.”

Marijino lice prekrila je duboka tuga. Jedna suza joj se iskrala, mada se trudila da ne zaplače. Brzo ju je obrisala prašnjavom rukom i na licu joj je ostao musav trag.

„Ovaj broš je sve što mi je od nje ostalo”, rekla je i ponovo ga dodirнула.

„Čuvaj ga”, nesmotreno je posavetovao sveštenik.

Nisam dete, pomislila je gorko. Zbog čega to ne može da shvati?

U neprijatnoj tišini, posmatrala je kako Viktor pokušava da ulovi malog guštera koji je gmizao po zidu crkve. Vešto je pokušao da zgrabi to sitno biće koje se migoljilo, ali mu je u ruci ostao samo rep. Gušterima rep lako otpadne, ali im za nekoliko dana ponovo izraste novi. Marija je primetila da ga je tutnuo u džep da bi se kasnije, kad se oduži putovanje autobusom, poigrao.

U tom je trenutku jato svetlozelenih papagaja prhnulo s dudovog drveta. Prekrili su nebo kao zeleni ćilim i sleteli na grane dalekog stabla. Njihovo kreštanje nadglasalo je brektanje prastarog autobusa, koji se iznenada pojavio na vidiku. Posmatrali su kako se gega izbrazdanim putem. Vozač je dvaput zatrubio da najavi dolazak, a, nekoliko trenutaka kasnije, kočnice su zacvilele i autobus se zaustavio ispred crkve. Vozač je otvorio vrata i pogledao ih. Autobus je odavno ostao bez stakala na prozorima i sad su otud provirivale glave i znatiželjno zagledale nove putnike. Bili su to seljaci koji su putovali od sela do sela u potrazi za poslom. Oni koji su imali dovoljno novaca za kartu putovali su čak do Meksiko Sitija.

„Čekajte”, uzviknuo je otac Mikelandelo i brzim korakom prešao na drugu stranu ulice dok mu se dugačka mantija vukla po prašini. Ušao je u kućicu iz koje se lenjo izdizao dim. Marija i Viktor se nisu pomerili, shvativši da je autobus prepun i da će verovatno morati da stoje. Vozač je, međutim, pokazao prstom prema prtljažniku na krovu. Tek tad su primetili da se, među koferima i pilićima u kavezima, gore nalazi nekoliko putnika.

„Ovde je manje vruće”, dobacio im je jedan putnik i mahnuo šeširom od slame.

„Zaista?” Marija je klimnula glavom i potražila novčanik. Okrenula se leđima autobusu da ostali ne bi videli koliko ima novca. Pošto joj je vozač pružio karte, jedna ruka se pojavila odozgo i Marija ju je prihvatila. Vozač je izašao i podigao Viktora, zatvorio vrata i uključio motor.

„Čekajte!” Otac Mikelandelo im je pružio umašćenu papirnu kesu.
„Lepinje sa mesom, za put!”

„Oče, hvala vam za sve.”

Marija i njen brat su među svim tim torbama bili stisnuti poput sarde-
la u konzervi. Kraj njih je sedeo čovek u crnom odelu i dvoje Marijinih
vršnjaka. Umesto pozdrava, osmehivali su se.

„Zašto ne ispričaš Viktoru jednu od svojih priča”, predložio joj je
sveštenik. Nasmehio se i propeo se na prste kao da je hteo pogledom da
dosegne do krova i uveri se da su zaista bezbedni. „O rvačima. Viktor ih
obožava.”

„Hoću, oče”, pristala je Marija. Udarila je pesnicom o krov kako bi vozač
što pre krenuo.

„Putovanje će ti podariti pustolovine koje ćeš moći da opišeš u svojim
pričama”, dodao je. „Videćemo se kad se vratite.”

„Zbogom, oče.”

„Vratite se uskoro”, vikao je sveštenik i mahao.

Vozač je konačno uspeo da pokrene motor i autobus se zateturao prema
sledećem selu, skrenuo još jednom na putu do konačnog odredišta – Me-
ksiko Sitiija. Ispod njih, u autobusu, neko je svirao na gitari i pevao:

*Bila ti je lepa kosa
i padala preko nosa.
Sad kad nosiš periku,
tražim drugu priliku*☒

Svi putnici su prasnuli u smeh. Muškarac koji je sedeo na krovu kraj
svoje žene, šapnuo joj je: „Uvek ću te voleti, makar bila i ćelava.”

FRIDINA ČAROBNA KUĆA

Žena se nasmejala i udarila ga je po ramenu. „Radije bih u ruci držala vreli krompir nego što bih dotakla tvoju ćelavu glavu.”

Brat i sestra su posmatrali kako ruka koja im maše postaje sve manja i manja dok nije sasvim nestala s vidika.

„Mislila sam da nikad nećemo krenuti.” Želela je jedino da razmišlja o predstojećim pustolovinama i da zaboravi tužne uspomene.

Posmatrala je ogoljeni, suncem spaljeni pejzaž. Kraj prašnjavog puta, na trnu jednog kaktusa lepršala je zakačena marama. Podsetila ju je na plašt matadora, kojim se izaziva bik na proslavi povodom Dana mrtvih.

DRUGO POGLAVLJE

Najtužniji dan

Tri stotine milja severno od Viktorovog i Marijinog sela, uplakana žena stajala je u sudnici. U čvrsto upletenoj kosi nosila je crvene vrpce. Uskoro će se razvesti od čoveka koga je još uvek volela.

Poput ostalih bračnih rastava, i ova se odvijala u sudnici. Obe stranke su zastupali advokati, a publika je sedela u galeriji. Novinari iz čitavog Meksiko Sitija su napeto iščekivali rasplet jer ovo nije bio kraj bilo čijeg braka – supružnici su bili, glavom i bradom, Frida Kalo i Dijego Rivera, dvoje najvećih meksičkih umetnika. Bili su toliko slavni da je bilo dovoljno samo reći – razvod Fride i Dijega.

Tužan dan za čitav Meksiko, a za Fridu nezamislivo bolan. Nikad nije ni pomislila da će njenom braku sa Dijegom doći kraj. Novinari su često pisali o *vezi između lava i lavice*. Njihova ljubav, njihove svađe, rastanci i patnje bili su burniji nego kod običnih supružnika. Čak i u trenutku koji se bližio, trenutku kad će njihov brak biti odbačen kao par iznošenih cipela, Frida je verovala da pripadaju jedno drugom.

„Neka prisutni ustanu. Reč ima sudija Migel Figurenca.”

FRIDINA ČAROBNA KUĆA

Začuo se udarac čekića i sudija je ušao u sudnicu. Brišući suze, Frida ga je uznemireno pogledala, a zatim je prkosno isturila bradu i pogledala Dijega.

„Vidi ga samo”, promrsila je obraćajući se svom ljubimcu – majmunici koja joj je sedela na ramenu. „Uživa, a ja bih ga zadavila!”

Dijego je stajao s druge strane sudnice, spuštene glave. Svakako nije izgledalo kao da uživa.

„Ona žena ga sigurno čeka ispred zgrade suda”, nastavila je. „Od sada, može slobodno nju da vara.”

Izgledalo je kao da joj majmunica šapuće reči utehe, ali čulo se samo nekakvo mumljanje. Fulanga je, odevena u tradicionalnu tehuansku odeću, sedela na njenom ramenu. Frida je, da bi pokazala solidarnost sa radnicima na plantažama, oblačila narodnu nošnju – uštirkanu belu košulju sa čipkom i crvenu suknju od pliša s prišivenim vrpcama, tkani šal, koji je prebacivala preko ramena i ogrlicu od žada. Fulanga je pažljivo uzimala sušeni slatki mango iz njene ruke i jela. Njene malene šake podsećale su Fridu na dečje. Nisu joj dozvoljavale da zaboravi da nikad neće postati majka.

Čim je progutala bes, Fridu su preplavile uspomene i tuga.

„Dijego mi se udvarao u jednoj zgradi nalik ovoj”, prošaputala je promuklim glasom, a Fulanga je klimnula glavom s razumevanjem. Frida je podigla pogled ka velikim muralima na zidu iza sudije. „Pre dvanaest godina je slikao murale u zgradi Ministarstva obrazovanja, a ja sam donela tri svoje slike da ih proceni.”

Fulanga je ponovo nešto mrmljala kao da razume. Frida je plovila prostorima uspomena, prisećala se kako je Dijego na skeli ličio na džina koji slika. Njegov je mural prikazivao borbu nadničara i zemljoposедnika.

„Tako lepe murale nikad ranije nisam videla. Prikazivali su ljude ispunjene nadom i očekivanjem, ljude koji marširaju u bolji svet. Ljudske figure

je oslikavao smeđim nijansama, a njegovom četkicom naslikano žito izgledalo je kao živo.” Nasmejala se kad se setila Dijega sa zelenim šeširovom širokog oboda i njegovih reči – *Umetnost je kao šunka. Umetnost je hrana.* Ove je reči zapisala u svoj dnevnik, kao što je beležila sve što se u to doba događalo. Godinama je iznova čitala odlomke iz svog dnevnika i učila ih napamet. Sad ih se prisećala dok se prepuštala veselim uspomena.

„Susret sa Dijegom je bio prvi radostan događaj nakon nesreće”, rekla je, a Fulanga je nagnula glavu i činilo se da je sluša. „Već sam ti pričala o tome kako sam umalo izgubila glavu kad je trolejbus udario autobus kojim sam putovala. Ali, želim da ti pričam o nečemu drugom”, zastala je i udubila se u sećanja. „Ličio je na ogromnog viteza u sjajnom oklopu.”

Proces u sudnici je nastavljen, ali Frida više nije marila.

„Posetila sam Dijega čim sam ponovo stala na noge. Posle nesreće sam slikala bez prestanka i znala sam da jedino on može da proceni koliko moje slike vrede. Kad sam ušla u zgradu ministarstva, doviknula sam mu: *Dijego, odmah siđi!* Nasmejao se mojoj drskosti, ali me je poslušao. Rekla sam mu da nisam imala nameru da ga zavodim, da sam došla zbog slika. Razgledao ih je i savetovao mi da naslikam još nekoliko. Potom je zaključio: *Imaš dara.*”

Razmišljala je o svojim nekadašnjim postupcima i pomislila da je baš bila detinjasta, mada iskrena. Imala je tek osamnaest, i još nije prošlo mnogo vremena od nesreće koja je uputila ka doživljaju sveta koji nije bilo u skladu s njenim godinama. Otkrila je talenat, a bol i patnja postali su sastavni deo njenog slikarstva. Počela je da bolje oseća svet. Život i slikarstvo uspostavili su vezu koja je drugima bila tajanstvena.

„Da li su obe stranke saglasne sa navedenim?”

Reči sudije Figurence probudile su je iz sanjarenja. Klimnula je i prošaptala: „Da, časni sude.” Netremice gledajući Dijega, ponovila je

FRIDINA ČAROBNA KUĆA

glasnije kako bi je svi u sudnici čuli. Volela je nesmanjenim žarom ovog ogromnog žapca koji ju je, ko zna zbog čega, napuštao. Dok je sudija okončavao razvod, Dijego joj prišao, iako je znao da time krši pravila ponašanja u sudu. Pružio joj je ruku kao da moli za oprostaj.

Frida je stajala nepomično. Fulanga se iskezila pokazujući zube.

„Frida, volim te, ali nije dobro da tračiš vreme na mene. Meksiko zaslužuje više. Tvoja umetnost zaslužuje više.” Njegova ogromna ramena kao da su utonula posle ovih reči.

„Vrati se u svoj svinjac”, prosiktala je. Zakoračila je unazad i osetila bol. Nikad se nije oporavila od nesreće. Osmehnula se gotovo neprimetnim, zlobanim osmehom. Pružila je ruku ka njegovim preponama. „Vratićeš se ti brzo. Kad ti dosade bludnice.”

„Slušaj”, Dijego je bio uporan, „ovo je moralo da se dogodi da bi izašla iz moje senke. Primetio sam da te ovaj brak uništava, i, što je još pogubnije, uništava tvoje slikarstvo. Ne želim više da budem krivac za to.”

Istog trenutka, Fridu su ponovo preplavila osećanja i potekle su suze. Dijegove reči su je zbunile.

„Ali, ne mogu da živim bez tebe!”

„Moraš”, rekao je odlučno i okrenuo se, a Frida ga je uhvatila za rukav i pala na kolena. Fulanga je pokušavala da joj obriše suze. Dijego se oslobodio stiska i nestao niz hodnik.

TREĆE POGLAVLJE

Veliko srce Meksika

„Plašim se.”

Marija je prebacila ruku preko bratovljevog ramena i privukla ga bliže. Dok su sedeli šćućureni među koferima i kavezima s pilićima na krovu starog autobusa, Marija je bila sigurna da će moći da uteši Viktora. Autobus je truckao po neravnom putu koji je služio kao glavna saobraćajnica do Meksiko Sitija.

„Sve će biti dobro.” Osetilaje kako su i njegovi mišići zgrčeni, ali se trudila da joj glas ostane miran i ohrabrujući.

„Divno ćemo se provesti. Biće nam zabavnije nego na najvećoj proslavi u Kastogonu.”

„A mama? Želim da je nađemo”, rekao je Viktor.

„Čim stignemo u Meksiko Siti, naći ćemo mamu i ona će brinuti o tebi.”

Za Mariju je ovaj put predstavljao potragu za majkom, ali i beg iz malog sela, beg od odraslih koji su se prema njoj ponašali kao da je dete.

Mlada žena je sedela preko puta Marije i posmatrala ih. „Znate li gde vam je majka?”

FRIDINA ČAROBNA KUĆA

„Da, imam adresu”, objasnila je Marija. „Prošle godine je otišla u grad da radi u kući jedne bogate porodice.”

„Dobro je”, uzvratila je mlada žena. „Nije baš poželjno da se izgubiš u Meksiko Sitiju.”

Marija nije spomenula da već dugo nemaju vesti o majci, mada je rekla da im je otac nestao pre mnogo godina. Zapravo, nije bila spremna da prizna da je možda više nikad neće videti. Pošto je baka umrla i kad su već ostali bez oca, čvrsto je odlučila da pronađe majku.

Primitila je kako Viktor čeprka po rupici za dugme na košulji.

„Prestani”, rekla je istim tonom kojim je nekad govorila majka. „Upropastićeš jedinu lepu košulju.”

„Pričaj mi o Hrabrom Srcu”, prošaptao je Viktor i spustio glavu na njeno rame. „Voleo bih da je baka s nama. Ona bi sigurno pronašla mamu.”

Kad se baka razbolela, otac Mikelandelo je pisao majci na adresu koju im je ostavila. Odgovor koji su čekali nikad nije došao i Marija se trudila da ne razmišlja o tome. Znala je da je u pitanju neka greška.

Viktor je stezao njenu ruku. „Pričaj mi.”

Pogledala je u suvi, kameni pejzaž da sabere misli. Godinama je izmišljala priče o rvanju. Ovog je puta odlučila da započne novu.

„Kao što znaš, Hrabro Srce, najhrabriji rvač u Meksiku, potukao je El Pera na svetskom prvenstvu.”

„Tako je. Povredio je rame odmah na početku meča i morao je da se bori jednom rukom protiv tog nevaljalca”, dodao je Viktor.

Čitavo selo se okupljalo na trgu dok je otac Mikelandelo glasno čitao izveštaje sa nedeljnih mečeva u Meksiko Sitiju. Marija i Viktor bi nagovorili baku da im kupi stripove o rvanju koji su izlazili jednom mesečno. Tada

bi proučavali crteže i zamišljali kako borci izgledaju u stvarnom životu. Marija je često izmišljala priče o rvačima i njihovim borbama da bi zabavila brata.

Uzbuđeni dečak uvek je imao spremno poneko pitanje. „Hoćemo li gledati prave borbe u areni?”

„Naravno”, nasmejala se bez namere da ispuni obećanje. Bilo joj je drago što je zaboravio teškoće i razmišljao o tome kako će uživo gledati rvanje. „A sad, da počnem priču”, zamolila je, uspravljajući zamišljeno glavu. Nedugo potom, osmeh joj je obasjao lice. „Najveći neprijatelj Hrabrog Srca bio je El Dijablo”, spomenuvši njegovo ime odmah se prekrstila, u nadi da će je bog sačuvati od takvog zla. Viktor je učinio isto. „Od njega nije bilo ljućeg protivnika.”

Dečak je klimnuo glavom. „Gori je i od pobesnelog psa El Pera”, skupio je usne pripremajući se da pljune, ali mu je sestra stavila ruku preko usta. Majka je često govorila da samo životinje pljuju.

Marija je zastala da bi pobudila njegovu radoznalost. Ostali putnici su se zainteresesovali za priču i u iščekivanju nagnuli glave.

„Te noći, u areni u Meksiko Sitiju, Hrabro Srce će se boriti sa El Dijablom.”

Putnici su počeli da se krste.

„O, ubiće ga”, uzviknuo je Viktor uzbuđeno.

„Viktore”, prekorila ga je sestra, „nije na nama da nekome poželimo da umre.”

„Čak ni El Dijablu?”

„Ni njemu. Seti se saveta oca Mikelandela. Trebalo bi da se nadamo da će ga neko pobediti, a ne da će mu borba doneti smrt.”

„A da slomi nogu?”

FRIDINA ČAROBNA KUĆA

„Ne.”

„Ruku?”

„Ne!”

Viktor je razočarano spustio glavu.

„Kad je Hrabro Srce ušao u borilište, publika je ustala na noge”, nastavila je Marija. „Na pomen njegovog imena, žene su padale u nesvest, a muškarci se bacali na kolena i urlali kao deca.”

„Ja ne bih”, Viktor je prekinuo priču, uz uzdah.

„Ti? Nikad”, nasmešila se Marija. Potom ga je zgrabila, oponašajući rvački zahvat. Putnici su se nasmejali. „A sad, mogu li da nastavim ?”

Dečak je potvrdio glavom.

„Hrabro Srce je na sebi imao bele satenske pantalone koje su se presijavale pod svetlima reflektora. Maska sa iscrtanim jarkocrvenim srcem prekrivala mu je lice. Na glavi je nosio kapu od krzna, belu kao sneg, a na njoj je, u sredini, bilo prišiveno crveno srce. Čim je ušao u borilište, podigao je ruke i osetio kako ga gomila obožava. Slao je poljupce i klanjao se. Hrabro Srce je voleo svoje obožavaoce, baš kao što su i oni voleli njega. No, pre nego što se publika utišala...”

Marija je zastala i pogledala svoje slušaoce. Supružnici su joj se smešili, a čovek u crnom odelu ohrabrio je pokretom ruke da nastavi. „El Dijablo je uskočio u ring i prišunjavao se Hrabrom Srcu s leđa.”

„O, ne”, nesvesno je povikao čovek koji je sedeo pored podjednako zainteresovane žene. „Sudija još nije ušao u ring, a taj nevaljalac je već izveo prvi podmukli napad.” Marija je slegla ramenima. „Meč je morao da počne. Zazvonilo je i sudija se provukao ispod ograde od konopca. Nije imao vremena da priveže pertle. El Dijablo je upotrebio nedozvoljeni udarac,

njegov poznati i smrtonosni *čelični zahvat*. Kao što znamo, El Dijablov čelični zahvat još niko nije dobro podneo.”

„Baš je pokvaren”, uzviknuo je Viktor.

„Meč je postao opasan pre nego što je zvanično i počeo. Sudija je doneo odluku da isključi El Dijabla iz takmičenja, ali je Hrabro Srce odlučio da uzvрати. Koraknuo je unazad i snažno udario zlog protivnika. Ovo je zaprepastilo El Dijabla, a Hrabro Srce je iskoristio trenutak i udario ga podlakticom u grudi.”

Viktor je zapljeskao od sreće.

„Potom je zgrabio El Dijablovu ruku i povukao ga preko ringa. Hitrim pokretom zadao mu je udarac u stomak. El Dijablo se presavio kao da je teško povređen. Pretvarao se.”

„Pazi”, uzbuđeno je upozoravao svog heroja Viktor.

Marija je klimnula glavom. „Samo se pretvarao. Kad se Hrabro Srce približio da mu zada konačni udarac, El Dijablo ga je napao. Glavom je udario u stomak našeg junaka. Hrabro Srce se zateturao unazad, a El Dijablo je zamahnuo tako snažno da je ovaj poleteo ka ogradi. Kad se povratio od udarca, El Dijablo ga je stegao oko prsa i gurnuo kao vreću.”

Putnici na krovu su počeli da gundaju.

„Bilo je strašno. Borba je tek počela, a izgledalo je kao da je Hrabro Srce poražen. Ležao je i savijao se od bola. El Dijablo je pobjednički mahao pesnicom ka publici koja je zviždala. Kako bi mu uvećao muke, protivnika je još jednom udario u prsa. Ovaj je ostao da bespomoćno leži na leđima. Sudija mu je prišao i počeo da odbrojava.”

„Ne”, bunio se Viktor.

„Jedan...”

„Ne daj se, Hrabro Srce!”

„Dva...”

„Ustani!”

„Ali, pre nego što je sudija završio odbrojavanje, Hrabro Srce je nogama odbacio protivnika i uspravio se.”

Putnici na krovu su veselo navijali, zadovoljni razvojem priče.

„Bilo je opasno, ali ljubav navijača ga je ohrabrila, jer je Hrabro Srce, kao što znamo, upravo od publike dobijao snagu da nastavi. A oni su ustali baš kad se uspravio i udario po grudima da im pokaže kako njegovo srce kuca za njih.”

Dok je pričala, Marija je posmatrala svog malog brata. S olakšanjem je opazila kako je zaboravio na nevolje. Ona nije bila toliko srećna da može da zaboravi. Uspomene na baku su je rastužile. Setila se njenih poslednjih dana. Gubila je bitku protiv groznice. Svakim danom postajala je sve bleđa i mršavija, dok je, pred kraj, bila toliko slabašna da se činilo da je može oduvati i nežni povetarac. Izgledalo je kao da njena duša više ne može da opstane u telu. Devojčica je tek pre dva dana uspela da konačno zaspi, premorena od posla i briga, i baš te noći je bakina duša otišla na nebo. Marija ju je sledećeg jutra pronašla mrtvu. Njeno je srce iskreno verovalo da bi mogla da nagovori bakinu dušu da ne ode i ne napusti telo, samo da je bila budna. Na taj način bi učinila nešto važno i za Viktora.

ČETVRTO POGLAVLJE

Čarobna plava kuća

Vrativši se iz sudnice, Frida je oterala Fulangu u dvorište. Bila je ponovo u Plavoj kući, u kojoj je odrasla.

„Briši, majmunčiću”, zapovedila joj je, koristeći američki žargon koji je toliko volela. Fulanga je s njenog ramena odskakutala do niske grane jednog platana. Htela je nešto da joj dobaci, a onda je odustala i izgubila se među granama. Budući da su se vratili, Fulanga je ponovo mogla da govori.

Frida je besciljno tumarala iz sobe u sobu i rasejano je razgledala predmete – četku za kosu; lobanju od šećera, kupljenu uoči Dana mrtvih; slikarsku četkicu, a onda ih je vraćala na mesto. Činilo se kao da ne primećuje stvari. Činilo se da je posmatraju slike, fotografije, skulpture – sve što je predstavljalo likove. Zapravo, tako je i bilo. Njena kuća je postajala živa na sebi svojstven način.

Pre mnogo godina, usred bola i patnje koji su je zadesili, dogodilo se i jedno čudo. Životinje i predmeti koji bi prešli prag njene kuće stekli bi moć govora. Ovo se nije događalo slučajno. Dobri duhovi su se sažalili nad njenim patnjama.

Još dok je bila devojka, 1925. godine, Frida se autobusom vraćala iz kupovine. Vozač je presporo zakočio pokušavajući da izbegne sudar s trolejbusom. Skoro svaka kost u njenom telu bila je polomljena. Ova nesreća otvorila je put jednoj novoj stvarnosti, otkrila je vrata verovanjima njenih predaka Asteka. Ovaj narod je verovao da je sve postojeće povezano jedinstvenom svešću i da čovek može steći moć sporazumevanja sa svim bićima. Nakon nesreće, Frida je otkrila da ovo nije samo legenda – svi predmeti koji bi prešli njen kućni prag mogli su da čuju svet oko sebe i da govore.

Sada je u Čarobnj plavoj kući Frida hodala kao omađijana dok nije ušla u spavaću sobu, gde se samo spustila na krevet, ophrvana najnovijim događajima. Na jastuku je dremala mačka Čika, baškareći se u toplini sunčevog zraka koji je padao na krevet. Protegla se i mjauknula.

„Briši odavde, vrećo buva!”

Čika je uvređeno skočila s kreveta. „Izvini, mrzovoljna gospođo.” Odšetala je do drugog kraja sobe i ispružila se na mestu gde je sunce ostavljalo još jednu štraftu. Njeno crno krzno presijavalo se kao baršun.

Frida je okrenula glavu na drugu stranu. „Još mi i ti staješ na muku.”

„Ja?” Čika je bila zaprepašćena. *Mirno sam ležala i uživala na suncu kad se pojavila i oterala me, pomislila je. Šta li ju je spopalo?*

Frida je utonula u razmišljenje. Nije mogla da zamisli kako će bez Dijegea provesti ostatak dana, kako će provesti sledeći dan i sve koji slede. Dvanaest godina ranije udala se za njega i preselila u kuću koju je sagradio za njih dvoje, a jedan je deo preuredio u atelje. Sad je to bila prošlost.

Razmišljajući o tome, posmatrala je baldahin. Budući da je mnogo vremena provodila oporavljajući se u krevetu, uzglavlje je ukrašavala skel-etima, trakama i raznim sitnicama koje su joj bile drage. Kraj uzglavlja je

stajala jedna staklena kutija, a u njoj je bilo mnogo prepariranih leptira. Njihova krila jarkih boja svetlucala su u senci baldahina. Jasna plava boja, upadljiva zelena, blistava narandžasta i zagasiti tonovi crvene privukli su Fridin pogled. Osetila je gađenje. „Kako možete danas da budete ovako veseli?”

Leptiri su uzvratili prigušenim cviljenjem.

Frida je mrzovoljno uzela kutiju, otvorila je i grubo ih istresla na pod. Tiho su zajekali dok su padali na pod. Videvši ovo, Šećerna Lobanja, koja je sedela na prozorskom oknu, rešila je da nešto preduzme. Zнала je da Frida voli leptire i da ih je stavila kraj uzglavlja da bi uvek mogla da ih gleda.

„Pssst”, prošaptala je škljocajući. Više se nije moglo očekivati od nekog ko nema usta. Trudila se da je Frida ne čuje. „Pssst!”

Čika je podigla glavu i videla da je Frida bacila leptire. Hitro je skočila na prozor.

„Fulanga!”

Majmunica se ljuljuškala i posmatrala jednog majmuna kako skakuće po granama jureći veverice. Bio je snažan, hitar i privlačne građe. Kad bi se nasmešio, za trenutak bi zablistali njegovi beli zubi. Fulangu je očarao čim se doselio u susedni vrt. Želela je da privuče njegovu pažnju, ali bila je previše stidljiva da bi mu se obratila. Samo ga je posmatrala dok se igrao i grickala jednu buvu koju je našla na ramenu.

„Fulanga!” Čika je skočila na najbližu granu, a onda se prišunjala majmunici i gurnula je.

Ova se iznenađeno trгла i pala s grane. „Hej, šta hoćeš?”

Čika je pokazala ka prozoru. Šećerna Lobanja je prevrnula nepostojećim očima dok je Fulanga skakutala prema prozoru. Čika je išla za njom.

FRIDINA ČAROBNA KUĆA

Frida je odmotala pantljiku sa baldahina. Zatim je izvukla trake iz kose i rasparala vrpce koje su bile prišivene na suknji. Izgledalo je kao da pokušava da uništi sve što je sobi davalo draž.

Majmunica je preplašeno doskakutala do štafelaja u uglu na kojem je stajao još nezavršen Dijegov portret. Na sebi je imao panatlone sa tregerima i skupoceni šešir. „Preduzmi nešto”, rekla mu je.

Dijegov portret je začuđeno pogledao Fulangu. Naravno, i on je bio živ i upravo je video kako Frida trakama pažljivo uvija portret svoje sestre.

„Frida, prestani!” zapovedio je Dijegov portret.

„Ti se više ni za šta ne pitaš, žapče”, okrenula se ka njemu i odbrusila mu je. U ruci je držala pregršt traka. „Ove su za tebe”, rekla je i počela da i njega zamotava.

„Prestani s tim”, mumlao je portret. „Moraš da slikaš. Zbog toga smo se razveli.”

„Završila sam sa slikanjem. Nemam više za koga da slikam”, lagano je odgovorila Frida. Fulanga je pokušala da pokida trake, ali ju je Frida odgurnula. „Gubi se!”

Shvativši kako je svaki pokušaj uzaludan, majmunica je pratila Fridu koja je, hodajući iz sobe u sobu, redom uvijala slike trakama. Bilo je jasno da nije želela da ih gleda.

„Budiš suviše uspomena u meni”, rekla je jednoj od njih. Zastala je tek kad je stigla do portreta Dime u svečanoj odeći. Predstavljao je dečaka iz susedstva koji više nije bio živ. Zaplakala je. „O, Dima, mrtav si kao i sva moja deca.”

Frida je želela da postane majka, ali je, svaki put kad bi zatrudnela, nešto pošlo po zlu. Zbog povreda u nesreći trudnoća joj je ugrožavala život, ali

je njena želja bila toliko jaka da je nekoliko puta ostajala u drugom stanju, dovodeći iznova svoj život u opasnost.

Skinula je portret dečaka sklopljenih očiju. Njegove ruke, prekrštene na grudima, držale su ružičastu gladiolu. Zagrlila je portret i zaplakala. „Ti si moje jedino dete”, prošaptala je.

„Baš patetično”, ironično je rekla Čika i nastavila da prede, ližući povremeno svoj rep. Ležala je pod prozorom, a njeno crno krzno upijalo je sunčeve zrake. „Kvari mi uživanje. Kako neko može da odrema dok ona jeca?”

„Mogla bi da pokažeš trunku saosećanja”, prekorila je Fulanga dok je skupljala leptire i vraćala ih u staklenu kutiju. Svojim malenim, nežnim prstima pažljivo je s poda podigla leptira koji je pripadao vrsti *Admiral*. Njegova divna narandžasto-crna krila svetlucala su na suncu kao fina paučina. Šmrcao je dok ga je stavljala u kutiju. Stolice, slike i razni ukrasi – svi su bili na ivici suza.

„Gajila je nadu čak i kad je bolovala i ležala u krevetu”, primetio je skelet koji je visio s baldahina.

„Dijego je pravi glupan”, dodala je lutka s noćnog stočića.

„Ne možemo tek tako da čekamo i nemo posmatramo”, jadala se Šećerna Lobanja.

„Ti ionako nikad ne stojiš”, narugala joj se Čika jer Šećerna Lobanja nije imala noge. Sem toga, škljocala je vilicom tako umilno da se Čiki kostrešila dlaka.

„Nisi duhovita. Sem toga, Šećerna Lobanja je u pravu”, odgovorila je Fulanga. „Ne smemo da dopustimo da je ovaj razvod slomi. Moramo da smislimo kako da joj pomognemo.”

Frida je iznenada spustila Dimin portret. Skinula je indijansku nošnju, bacila je u ugao sobe i izvukla ogromne Dijegove pantalone iz ormana. Bile

su sive, visoko podavijenih nogavica. Bile su joj preširoke jer je imala vrlo vitak struk. Navukla je i ogromnu tamnocrvenu košulju. Kada ju je zakopčala, telo joj je nestalo u širokoj odeći kao da je ušla u džinovski poluizduvani balon. Vrat joj je provirivao iz okovratnika kao pile iz kokošarnika. Polako je uvukla krajeve košulje u pantalone i navukla svilene čarape s podvezicama. Obula je crne cipele koje je nosila još dok je bila đak i stala pred ogledalo. Dugačke crne lokne padale su joj po ramenima kao tamni vodopad.

Šećerna Lobanja je zaškljocala: „Šta li sad radi?”

„Frida, Dijegova odeća ti ne pristaje”, primetila je Fulanga.

Frida je slegla ramenima. „Upravo tako. Ništa mi više ne pristaje.”

Čika je nezainteresovano grickala šapice. Šećerna Lobanja nije mogla da licem izrazi zabrinutost jer nije imala obraze. Samo je sedela na ormanu širom otvorenih usta.

Frida je nezadovoljno posmatrala svoj lik u ogledalu. Zatim je snažno savila glavu unapred kako bi joj kosa pala preko lica. Dohvatila je makaze i počela da je seče u krupnim pramenovima. Za nekoliko trenutaka, uvojni su ležali rasuti po podu.

„O, ne”, uzdahnula je Šećerna Lobanja. „Volim tvoju kosu!”

„Bez brige”, dodala je Fulanga. „I ovo će proći. Kao i sve drugo.”

„Neće”, odvrtila je Frida hladno i nastavila da seče.

Fulanga je skočila na pod, pokupila nekoliko pramenova i prislonila ih pored svog lica. „Kako mi pristaju?” Pokušavala je da se našali na račun onoga što je Frida uradila. „Oduvek sam želela da imam ovakvu kosu.”

„Uzmi je”, odgovorila je Frida, ne podižući pogled. „Ja više nisam žena.” Odložila je makaze na toaletni stočić. Onda je dubokim glasom, oponašajući Dijega, odrecitovala:

*Bila ti je lepa kosa
i padala preko nosa,
sad kad nosiš periku
tražim drugu priliku.*

Nekoliko reči je izgovorila otegnuto, kao da će zapevati. Onda je začutala, uzela Dijegov češalj, umazan pomadom za kosu, i očešljala se. Nekoliko trenutaka je u ogledalu posmatrala rezultate, a onda je iz teglice uzela još kreme i utrljala. Zatim se začešljala unazad, oponašajući Dijega.

„Sad ću osvojiti ženu”, Frida se uhvatila za međunožje, oponašajući muškarce. „Završeno je s muškarcima.” Iako niko na svetu ne bi posumnjao u njen pol, Frida se, iz zanosne žene u tehuanskoj haljini, preobrazila, najbolje što je umela, u čudnu muškobanjastu ženu u ogromnoj odeći. Nije ličila na Fridu koju je Fulanga poznavala. Na neki način, podsećala ju je na sitnog, ali privlačnog muškarca.

U naletu besa, Frida je zgrabila četku za kosu i bacila je ka ogledalu. Nije više mogla da podnese svoj lik.

„Vrati mi kosu.” Zgrabila je uvojke koje je Fulanga prislanjala uz lice, pokupila ostatak razbacanih pramenova i izgubila se.

„Nešto mi govori da se ovo neće dobro završiti”, promrmljala je majmunica kad je Frida otišla u atelje na drugoj strani kuće.

Čika joj je odbrusila: „Otkud ti takva ideja, mudrice?”

„Možda uništava slike”, zaškljocala je zubima Šećerna Lobanja.

„Tako nešto nikad ne bi učinila”, zaključila je mačka.

„Kao što nikad ne bi odsekla kosu”, dodala je Šećerna Lobanja.

„Umukni, nakazna lizalice, u protivnom ću te pojesti”, frknula je Čika, odlučna da prekine raspravu.

„Mislim da je vreme da nešto preduzmemo. Za mnom”, naredila je odlučno Fulanga, uzela Šećernu Lobanju i uputila se ka ateljeu.

Prostor je bio pretrpan. Jedan zid su prekrivale police, dok su na drugi bila naslonjena platna i ramovi. Na zidu do prozora visilo je veliko ogledalo. Frida je sedela u svetlozelenoj stolici ravnog naslona. Pramenovi kose su bili privezani za razne delove stolice, a ostatak je ležao razbacan na sve strane. Lokne su izgledale zlokobno, kao puzavice, kao zmije koje će se razmilet i po njenom telu. Čitav prizor je trebalo da dočara usamljenost nakon rastanka sa Dijegom. Priča njenog života. Uzela je pramen kose i pažljivo ga uplela. Onda je uzela četkicu, i, s naporom, kao da čini nešto neumitno, počela da skicira ono što je posmatrala u ogledalu. Frida je bila slikarka i, bez obzira na sve, na kraju bi se našla pred čistim platnom i slikala.

„Nije sve tako crno. Barem radi”, mjauknula je Čika i odšetala iz ateljea.

Držeći još uvek Šećernu Lobanju u ruci, Fulanga je netremice posmatrala Fridu. Morala je da se složi s Čikinim zaključkom – Frida je počela da slika, bio je to dobar znak. Još uvek je, međutim, bila zabrinuta. U samo jednom danu, Frida se rastavila od Dijega, uvila slike kao mumije, odrekla se svoje lepote, a sada je slikala svoj portret kao da želi da ovekoveči ove iznenadne i krupne promene.

„Kako možeš ovako da se unakaziš?”

Frida se pretvarala da nije čula Fulangino pitanje. Izgledalo je kao da se zabavlja. „Ja sam ono što jesam. Nemam dece, nemam muža. Nisam više žena.”

„Koještarije”, odvrtila je Fulanga. „Dosta mi je ovog samosažaljevanja.”

ČAROBNA PLAVA KUĆA

Frida se nasmejala. Nakon što je povukla nekoliko poteza četkicom, počela je da pevuši:

*Bila ti je lepa kosa,
i padala preko nosa...*

S gorčinom na usnama je zažmirkala kao da su reči pesme počele da peku.